

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan selvitys kaupunginhallitukselle Vantaan kaupungin arviointikertomuksesta 2020

1.1 TOIMINNAN JA TALOUDEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

Tiivistelmä nro. 1

Kaupunginhallituksen raportoinnin mukaan vuoden 2020 sitovista strategisista tavoitteista oli toteutunut täysin 16, osittain 12 ja 6 tavoitetta ei toteutunut lainkaan. Tarkastuslautakunta oli eri mieltä yhden tavoitteen toteumasta, yhden tavoitteen osalta huomautettiin tavoitteen mittarista ja yhtä tavoitetta ei voitu arvioida. Koronakriisin vuoksi hyvinvointia edistäviä tavoitteita jäi toteutumatta ja terveys- ja sosiaalipalveluihin on syntynyt hoito- ja palveluvelkaa, joka kasvattaa palvelutarpeita tulevina vuosina. Tarkastuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että heti koronakriisin hellittäessä aletaan nopeasti toimiin, joilla nyt syntynyttä hoito- ja palvelutarvejatetta aletaan purkamaan.

1.1.1 Vuoden 2020 sitovien tavoitteiden toteutuminen ja 1.1.2 Tarkastuslautakunnan arvioita vuoden 2020 tavoitteiden toteutumisesta

Muita havaintoja tavoitteista

Sitova tavoite 12.6 Asunnottomuus vähenee: Tavoitteen mittarina oli ARA:n raportoima asunnottomien määrä eri ryhmissä: nuoret, naiset, miehet, maahanmuuttajataustaiset sekä pitkäaikaisasunnottomat. Tavoitetaso vuodelle 2020 oli, että asunnottomien määrä on vähentynyt kaikissa mitattavissa ryhmissä. Lähtötasoon verrattuna miesten ja maahanmuuttajataustaisten asunnottomuutta oli vähemmän. Sen sijaan nuoria, naisia ja pitkäaikaisasunnottomia oli asunnottomina enemmän kuin vertailuvuonna. Tavoite on raportoitu osittain toteutuneeksi ja tämä lienee oikein. Tarkastuslautakunta haluaa kuitenkin ilmaista huolensa siitä, että asunnottomien määrää ei ole kaikissa ryhmissä pystytty vähentämään.

Vastaus:

Vantaalla on tehty pitkään työtä asunnottomuuden vähentämiseksi, tämä näkyy mm asunnottomuuden kokonaismäärän vähentymisenä. Asunnottomuuteen vaikuttavat kuitenkin monet seikat. Koronaepidemia on kärjistänyt tilanteita kodeissa lisäten esimerkiksi kotihälytysten määrää, joiden vaikutukset näkyvät myös asumisen häiriöinä. Naisten tilanteet ovat vaikeutuneet ja asunnottomuus voinut tästä johtuen myös lisääntyä. On kuitenkin merkille pantavaa, että Vantaalla on suurista kaupungeista vähiten asunnottomia, kun verrataan asunnottomien määrää/1000 asukasta. Heilahteluja verrattain pienissä eri asiakasryhmissä tapahtuu vuosittain. Kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen puute on jatkuva ongelma. Näiden puuttuessa sosiaalipalveluissa asiakkaana oleville asunnottomille on erittäin haastavaa löytää pysyvä asunto. Pieni osa asunnottomista on asunnottomia elämäntapansa vuoksi: heillä ei ole kykyä tai halua sitoutua pysyvämpään asumiseen ja siihen tarjottuun tukeen.

Asunnottomuuden vähentämistä tavoitellessa on kiinnitettävä huomiota asunnottomuuden käsitteen määrittelyyn ja monitahoisuuteen: onko asuminen kunnossa vrt. onko oma asunto. Henkilö, joka on tilaston mukaan asunnoton, voi kokea asuntoasioidensa olevan kunnossa tai hänellä on paikka, jossa olla. Sosiaalipalveluissa vähennetään asunnottomuutta kehittämällä palveluja, joiden tavoitteena on tukea asunnottomia kohti itsenäistä asumista.

Asumisen tuki on monipuolista, lähtien kevyesti tuetusta palveluasumisesta tehostettuun palveluasumiseen ja päihteet sallivasta päihteettömyydestä tukevaan. Asunnottomuutta ehkäiseviä palveluja, kuten asunnottomuuden ehkäisyhankkeen jalkautuva työ, kehitetään koko ajan. Kokemusasiatuntijat ovat tärkeä osa palvelujen kehittämisessä. Palveluja kehitetään pitkällä tähtäimellä ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Koronaviruspandemian vaikutus sitoviin tavoitteisiin (ainakin osittain pandemiasta johtuva)

Johtopäätökset:

Kaupunginhallituksen raportoinnin mukaan vuoden 2020 sitovista tavoitteista oli toteutunut täysin 16, osittain 12 ja 6 tavoitetta ei toteutunut lainkaan. Tarkastuslautakunta oli eri mieltä yhden tavoitteen toteumasta, yhden tavoitteen osalta huomautettiin tavoitteen mittarista ja yhtä tavoitetta ei voitu arvioida.

Koronakriisi vaikutti siihen, että hyvinvointia edistäviä tavoitteita jäi toteutumatta. Tarkastuslautakunta on huolissaan erityisesti siitä, että koronakriisin aikana lasten- ja nuorten erilaiset ongelmat ovat pahentuneet ja terveys- ja sosiaalipalveluihin on syntynyt hoito- ja palveluvelkaa, joka kasvattaa palvelutarpeita tulevana vuosina. Tarkastuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että heti koronakriisin hellittäessä aletaan nopeasti toimiin, joilla nyt syntynyttä hoito- ja palvelutarvetta aletaan purkamaan.

Vastaus:

Kuten tarkastuslautakunta toteaa, osa väestön hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävistä sitovista tavoitteista jäi toteumatta ainakin osin koronakriisin vuoksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalle vastuutetuista sitovista tavoitteista näin voidaan arvioida tapahtuneen ainakin tavoitteen 12.3 (Lastensuojeluilmoitusten jälkeisellä nopeasti tarjottavalla tuella saadaan vähennettyä huostaanottojen määrää) sekä tavoitteen 16.2 (Terveysasemien vastaanotolle pääsy nopeutuu).

Koronaepidemia ja sen jälkihoito heijastuvat toimialan palveluvaateisiin vielä pitkään, eikä epidemian kokonaisvaikutuksia pystytä vielä täysin arvioimaan. Koronan onnistunut jälkihoito ja sen aiheuttaman hoito- ja palveluvelan kattaminen edellyttää sekä tehokkuutta toimialan peruspalvelutuotannolta että kohdennettua panostusta koronasta erityisesti kärsineisiin asukasryhmiin. Lisäpanostusta tarvitaan erityisesti terveysasemien vastaanottotoimintaan, lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin sekä lapsiperheiden tukeen. Hoito- ja palveluvelan kattamiseksi myös palvelupolkujen toimivuus mm. kaupungin eri toimijoiden ja erikoissairaanhoidon varmistetaan. Uudelle valtuustolle annetaan valtuustokauden alussa selvitys siitä, miten koronan aiheuttama mielenterveys-, hoito-, hoiva-, oppimis- sekä muu palveluvelka saadaan kurottua kiinni; sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala osallistuu osaltaan em. kaupunkitason selvityksen valmisteluun.